

#51

duben 2026

JOURNAL

časopis Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

ROZHOVOR:
HISTORIČKA UMĚNÍ
PETRA LEXOVÁ

OBSAH

- 2 Každé dobro začíná prvním krokem
- 4 Rozhýbejme univerzitu k lepší kondici i pohodě

ROZHOVOR

8

Petra Lexová: Odmala mě zajímaly příběhy ukryté v umění

- 14 Zpátky ke stromům. Jak mohou stromy ovlivnit život člověka
- 16 Pejsek a kočička – láska, která má i svou ekologickou stopu
- 18 Jikry plné léčiv

20

KreativEU

Zahraniční zkušenost formuje dospěláky

- 24 Americké léto mezi inspirativními ženami
- 26 Zábavný svět statistiky
- 28 Fakulta otevírá dva nové technické programy

JOURNAL

časopis Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, č. 51/2026

Vydavatel:

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích,
Branišovská 31a, 370 05, České Budějovice

Redakce: Mgr. Alena Binterová,
Mgr. Miroslav Boček, Mgr. Edita Kadlecová, Marek Kerles,
Mgr. Vendula Mikolášková, Miroslav Vlasák

Fotograf: Bc. Vojtěch Havlis

Grafické práce a sazba: Pavel Jaloševský

Jazyková korektura: Mgr. Vendula Mikolášková

Témata, připomínky a náměty můžete zasílat
na ekadlecova01@jcu.cz

JOURNAL je dvakrát ročně distribuován zdarma
na Jihočeské univerzitě, jejích fakultách a dalších
vybraných místech.

Náklad 2 000 ks. Tisk: KARMÁŠEK, s.r.o.
Místo vydání: České Budějovice.
Registrace MK ČR E 21448, ISSN 2336-2170.

1

Revitalizace kampusu

Začala velká revitalizace kampusu

JU. V srdci naší univerzity přibude jezírko, zelené střechy, nové sportovní zázemí nebo barevné lavičky. V plánu je výsadba stromů, keřů i trvalek. Studenti, zaměstnanci i veřejnost se mohou těšit na prvky, které mají ochladit prostředí a vytvořit městský prostor pro odpočinek i sportovní aktivity. Zelenější, zdravější a udržitelnější kampus má být hotový do začátku zimního semestru 2027.

2

Sportovní areál

Rozsáhlá rekonstrukce sportovišť

Pedagogické fakulty JU v ulici Na Sádkách bude dokončena v polovině roku. Sportovci se dočkají nového oválu, fotbalového hřiště, tenisových kurtů, beachvolejbalových hřišť a dalších sportovišť pro různé disciplíny. Zbrusu nový areál bude sloužit budoucím učitelům tělesné výchovy, studentům a zaměstnancům JU i veřejnosti. JU areál slavnostně otevře **23. 9. 2026**, kdy zároveň oslavíme **Den s univerzitou** a připomeneme si 35 let od jejího vzniku. A hned **24. 9. 2026** pak všichni univerzitní sportovci změní síly na **Sportovním dnu JU**.

3

Natáčení České televize

Jihočeskou univerzitu si vyhlédli filmaři.

V kampusu a studentském klubu Kampa se natáčely scény do chystané minisérie na motivy románu Dešťová hůl. Jeho autor, jihočeský spisovatel Jiří Hájiček, část příběhu skutečně zasadil do prostředí naší univerzity a režisér Bohdan Sláma chtěl i ve filmovém zpracování místo zachovat. V kampusu se proto procházel představitel hlavní role Kryštof Hádek. V Dešťové holi dále uvidíme Jenovéfu Bokovou nebo Petru Špalkovou. A také koně, které k natáčení poskytla Fakulta zemědělská a technologická JU. V České televizi bude minisérie příští rok.

KAŽDÉ DOBRO ZAČÍNÁ PRVNÍM KROKEM

Většina lidí při balení batohu na dovolenou řeší hlavně počasí a to, kolik triček si vzít s sebou. Ona přemýšlí jinak: jak svou cestou pomoci někomu, kdo to zrovna potřebuje. Třidvacetiletá absolventka Ekonomické fakulty JU Anežka Pecháčková pochází z malé obce Debrník v jižních Čechách, je cestovatelkou, snílkem a věčnou optimistkou. Na Ekonomické fakultě JU vystudovala studijní program Cestovní ruch, a právě cestování se jí stalo osudným – už několik let si totiž právě na cestách po celém světě plní své sny.

Sama sebe popisuje jako slečnu s malým batohem a širokým úsměvem. Cestování ji lákalo od malička a na první cesty se začala vydávat už v 16 letech. Ať už to byly několikadenní výlety po Čechách nebo dlouhé měsíce v zahraničí, nikdy ji neopouštěla zvědavost a chuť poznávat svět – a čím víc z toho velkého světa viděla, čím víc lidí na svých cestách potkala, tím víc jí bylo jasné, že ne každý má takové štěstí jako ona. Proto se už během studia na Ekonomické fakultě JU zrodila myšlenka – když mě lidé sledují, proč svého vlivu nevyužít k něčemu prospěšnému?!

A tak vznikla první výzva: **Dotek bláznovství**. „Plně si uvědomuji, jak velké štěstí mám, že jsem zdravá. Chtěla jsem přiblížit svou cestu ostatním, možná je tam částečně i přenést. Když člověk jde, často ho něco bolí nebo už nemůže, ale pak si vždycky vzpomenu, že jsou lidé, kteří nikam jít nemohou,“ vysvětluje svoje pohnutky Anežka. A tak v roce 2023 odstartovala přibližně 840 km dlouhou pouť – dálkový přechod GR11 přes celé Pyreneje. Stanovila si neskromný cíl – vybrat 20 000 Kč pro Centrum Arpida, se kterým navázala spolupráci. „Jsem hrdá Jihočeška, a proto jsem chtěla podpořit jihočeskou organizaci. Centrum Arpida v Českých Budějovicích pomáhá už mnoho let. Přednesla jsem jim svůj nápad a oni ho okamžitě podpořili. I to

pro mě bylo rozhodující,“ vysvětluje Anežka, proč její volba padla právě na Arpida. Sdílela svou cestu na sociálních sítích a vyzývala sledující, aby si adoptovali její kilometry a pomohli tak druhým. A povedlo se. Anežka během jednoho měsíce vybrala krásných 39 500 Kč.

TICHÁ HRDINKA MEZI PROTINOŽCI

A být je pro někoho nepředstavitelné ujít 850 kilometrů a strávit měsíc sám na cestě, pro Anežku to byla jen příprava na ještě delší cestu. Vybrala si totiž Te Araora neboli „Dlouhou cestu“, jeden z nejkrásnějších, ale

také nejtěžších dálkových treků na světě, který vede ze severu Nového Zélandu na jih a měří okolo 3 000 km. Vyrázila v prosinci 2025 a kromě samotné cesty před ní bylo i mnoho dalších výzev – první Vánoce mimo domov, půl roku „samoty“, odloučení od partnera, být závislá jen na tom, co se jí vejde do krosny, a na pomoci místních i dalších turistů, které potkává na své cestě. A i když by se mohlo zdát, že starostí má tedy víc než dost, i v tomto případě se pustila do pomoci ostatním – a vznikla výzva **Tichý hrdina**. „*Na své cestě bych ale ani tentokrát nechtěla být tak docela sama. Chci ji věnovat tichým hrdinům – lidem a dětem, kteří možná nezdolávají tisíce kilometrů, ale každý den překračují vlastní hranice a čelí výzvám, které nejsou vidět na mapě,*“ říká o své cestě Anežka. Opět se rozhodla podpořit Centrum Arpida, vybrané peníze mají za cíl pořídit elektrostimulační přístroj WalkAide – malé elektrozařízení na dolní končetiny, které pomáhá lidem s neurologickým onemocněním nebo po úrazu znovu získat pohyb a nezávislost. „*Na platformě Darujme si můžete vyhledat projekt s názvem Tichý hrdina. Tam je možné si adoptovat moje virtuální kilometry za libovolnou částku. Já vyzývám veřejnost, aby si adoptovala kilometr za kilo, tedy stokorunu,*“ dodává Anežka. Její cíl byl původně 200 000 Kč.

K dnešnímu dni má Anežka před sebou ještě přibližně 300 km, ale díky dárcům se již podařilo vybrat dostatek prostředků na přístroj WalkAid. Centrum Arpida proto zahájilo jednání s dodavatelem a pokud se podaří vybrat ve sbírce další prostředky, bude možné pořídit i přístroj OmniHi5 – pro zjednodušení lze říct, že jde o neurorehabilitační přístroj na stejném principu, s tím rozdílem, že zatímco WalkAid je na nohu, OmniHi5 je na ruku. Stále je tedy možné se do výzvy zapojit a přispět tak k dobru, které odstartovala jedna „obyčejná“ holka z Debrníku.

Způsob, jakým Anežka propojuje své výpravy s dobročinností, je překvapivě jednoduchý,

ale o to účinnější. Neorganizuje velké kampaně, nesnaží se být středem pozornosti. Stačí jí být sama sebou a sdílet příběh – svůj i těch, kterým pomáhá. A ukazuje tím, že každý může udělat něco navíc, aniž by musel měnit celý svět. Někdy stačí udělat pár kroků. Tedy v jejím případě spíš pár desítek tisíc. „*Každý má svou vlastní cestu, ne vždy je lehké po ní jít nebo ji obhajovat. Pro mě je to ale základ, vždycky mě hnala zvědavost a moc se těším, až se vrátím domů a budu moct zase přednášet ve školách a na festivalech a na zvědavost předávat dál,*“ dodává Anežka.

Pokud vás její příběh zaujal, můžete ji samozřejmě sledovat na jejím Instagramu (@pechackovaanezka), ale také prostřednictvím rubriky v Českém rozhlase. Své dojmy totiž pravidelně sdílí v krátkých audiozprávách v sekci Jihočeské dopoledne. ●

Text: Vendula Mikolášková

Foto: archiv A. Pecháčkové

ROZHÝBEJME UNIVERZITU K LEPŠÍ KONDICI I POHODĚ

Sport, výzvy a společné cíle už neodmyslitelně patří do univerzitního kampusu. Na Jihočeské univerzitě jsme letošní jaro pojali v souladu s doporučením odborníků na fyzické i psychické zdraví a snažili jsme se ve sportovních výzvách trefit do vkusu téměř každému. Tak, abychom minimalizovali počet těch, které jejich každoroční mantra „sportoval bych, ale: nemám čas, nemám s kým, nemám peníze, nemám motivaci“ dosud od pohybu vždy spolehlivě odradila.

Je prokázáno, že pro tělo je prospěšná jakákoli sportovní aktivita. Aktivuje kosterně-svalový systém, příznivě ovlivňuje dýchání, krevní oběh, trávení, vylučování a působí pozitivně na psychiku. To vše dohromady je rozhodující pro optimální fungování organismu, a to v každém věku. Studenti během svého dne na přednáškách a seminářích obvykle nemají dostatek pohybu – odborně se tomu říká statická zátěž (dříve sedavý způsob života). To samé ale platí i pro pedagogy, kteří větší část dne tráví v posluchárnách a učebnách. Pestřejší a různorodější pohybová aktivita, než je sezení nebo stání, je tedy vítaná, protože zlepšuje kvalitu života, sílu i koordinaci těla.

Jarní sportovní výzvy na JU jsou jednoduché – postupně chůzí, během, a nakonec na kole uděláme něco pro své zdraví a díky různým stanoveným metám třeba i posuneme své limity. V chůzi chceme součtem všech kilometrů pomyslně obejít partnerské univerzity, se kterými je JU v alianci KreativEU. Možná se to motivovaným chodcům podaří i několikrát!

„Chůze je základní kondiční aktivitou člověka. Je pro naše tělo naprosto přirozená. Oproti jiným sportům a pohybovým činnostem má velkou výhodu – může ji provozovat téměř každý. Prospívá kondici, našemu srdci, svalům, je skvělým prostředkem pro snížení tělesné hmotnosti. Lidé,

kteří chodí pravidelně, mají předpoklady pro delší život bez zdravotních problémů a potíží s hybností. Pozitivním faktorem u chůze je tzv. kontralaterální souhyb horních končetin s končetinami dolními – to znamená, že když vedeme pravou nohu vpřed, jde vpřed přirozeně i levá ruka a naopak. Kontralaterální souhyb je velmi důležitý: je to vývojový pozůstatek našeho předchozího pohybu po čtyřech a pomáhá odlehčit bederní páteř. Bohužel však často není možný, například když při chůzi něco držíme v ruce nebo neseme tašku přes rameno – k jeho obnově může napomoci např. chůze s nordic walkingovými holemi. Pro kondiční formu chůze jednoznačně doporučuji chůzi v co nejměkčím terénu – například louka, les, tráva, písek. Je tak méně zatěžován kloubní a osový systém těla. Stejně tak je dobré, když je bota spíše měkká a lehčí,“ přidává svůj odborný pohled garant studijního programu Fyzioterapie na Zdravotně sociální fakultě JU Marek Zeman.

Další možností, jak se zapojit do aktivního jara na JU, je běh. Jako každý rok se běžci budou připravovat na českobudějovický ½Maraton (30. 5. 2026) nebo mohou přijmout výzvu „Předběhni rektora“, ve které dodá všem sportovcům tu správnou motivaci rektor JU Pavel Kozák.

„Běh se od chůze z hlediska biomechaniky liší přítomností tzv. letové fáze (v určité

chvíli jsou obě nohy zároveň ve vzduchu). Běh je oproti chůzi celkově energeticky náročnější, dochází ke zvýšenému zapojení svalstva horních končetin, zvýšení nároku na stabilizační funkce osového orgánu, zpevnění trupu a aktivaci břišních svalů. Někdy je také diskutován možný nepříznivý efekt na nosné klouby dolních končetin (podle charakteru povrchů, na kterých se běhá). Obdobně jako u chůze se obecně doporučuje spíše měkčí terén a měkčí a lehčí bota. Popravdě, nejsem velký fanoušek „městského“ běhání, kde je obvyklý tvrdší povrch (asfalt, zámková dlažba) a celkově horší ovzduší. Běhání v přírodním terénu je pro mě rozhodně atraktivnější. Nejen díky pěkným výhledům, ale i z hlediska různorodějšího zapojení svalstva nohou na celkově „nerovnoměrnějším“ povrchu, než je třeba rovná silnice,“ rozebírá detailněji běžeckou aktivitu fyzioterapeut Marek Zeman.

Letní semestr bude končit na kolech. Všechny kilometry, které studenti

a zaměstnanci JU zvládnou ujet, proměníme ve finanční příspěvek těm, kteří naši pomoc potřebují.

„Cyklistika jednoznačně zlepšuje celkovou funkci dolní části těla a posiluje svaly nohou bez nadměrného namáhání kloubů. Výrazně se díky ní zlepšuje celková tělesná kondice, zvyšuje se kapacita plic a zlepšuje se fungování srdce a cévního systému. Během jízdy na kole se také snažíme stabilizovat své tělo a udržet se ve vzpřímené poloze, čímž si zlepšujeme celkovou rovnováhu a koordinaci. Pro správné zatížení páteře a nepřetěžování horních končetin je nutné vzpřímení trupu, tj. vhodné nastavení výšky sedla a řídítek. Správná velikost kola, resp. výška sedla by měla být taková, aby se při volném sedu špička natažené nohy dotýkala terénu. Výška řídítek pro rekreační jízdu se doporučuje taková, aby se nám při pohodlném sedu a mírném náklonu těla vpřed při jejich uchopení nezvedala ramena. Diskutovanou otázkou je odpružení předních vidlic kola, případně celé

zadni části kola. Je rozhodně přínosné v situaci, kdy trpíme přetížením nebo bolestmi horních končetin. Otřesy, které se přenášejí na řídítka, se přenášejí i na naše ruce, proto se kromě odpružení předních vidlic kola doporučuje i vyměkčené držadlo řídítek, případně gelová cyklistická rukavička. Důležité je i správné uchopení řídítek. Lidé totiž často drží řídítka napjatými horními končetinami, čímž dochází k útlaku hrudníku a rychlé únavě ramen. Správné držení je vždy rovné, ne křečovitě, s uvolněnými rameny a lokty směřujícími šikmo vně dozadu," upozorňuje na důležité podmínky pro zdravý pohyb na kole Marek Zeman.

Kromě zmíněných třech pohybových aktivit, které se staly i náplní jarních sportovních výzev na JU, připomíná fyzioterapeut také význam plavání nebo jakéhokoli pohybu ve vodě, při kterém se zapojuje svalstvo na celém těle. Tlak vody na hrudník také pomáhá zlepšovat dýchání a posilovat hluboké svalstvo páteře, které je důležité pro správnou stabilitu. „Rozhodně doporučuji i další kondiční aktivity, jako je házení míčem, ping-pong, badminton, tenis, šipky atd. A také nezavrhuji moderní formy jako využití virtuální reality v podobě herních konzolí se snímačem pohybu. Existuje řada různých her a pohybových programů založených na vyhýbání se různým překážkám, u některých zařízení si můžeme zkusit i olympijské disciplíny, jako je hod oštěpem, skok do dálky apod. Velmi oblíbené jsou rychlostní a postřehové hry. Věřte, že i když nebudete sportovat „doopravdy“, i při těchto aktivitách se můžete zapotit. Významně díky nim podporujeme i sociální kontakt a trénujeme nejen své pohybové, ale i psychické schopnosti,“ uzavírá Marek Zeman. Podrobnosti k jarním sportovním výzvám se dozvíte na webu a sociálních sítích JU. ●

Text: Alena Binterová, Edita Kadlecová

Foto: Petr Lundák, MF Dnes

Grafika JU

35 let Jihočeské univerzity

Ptejte se rektora JU Pavla Kozáka na 35 otázek, které vás o univerzitě zajímají. Sledujte stories na sociálních sítích JU a položte svou otázku rektorovi.

Nový kampus?

Menza?

Udržitelnost?

Sport?

ODMALA MĚ ZAJÍMALY PŘÍBĚHY UKRYTÉ V UMĚNÍ

Na lidi, kteří svůj obor milují, číhá nenápadné riziko: všechny aktivity je baví, dávají jim smysl a mají souvislost, až toho najednou může být moc. A když si to včas neohlídají, přijde třeba na pomoc nemoc. Historička umění Petra Lexová, která učí na Filozofické fakultě JU Dějiny umění, má takovou lekci v živé paměti. Zastavila ji téměř na rok, ale vyšla z ní posílená. Když přednáší, působí nadšeně a někdy to vypadá, že před katedrou tančí. Ráda vybízí posluchače k reakcím, které bere jako obohacení výuky. Tak vnímá i svou účast v týmu připravujícím České Budějovice na Evropské hlavní město kultury 2028. I zde jsou totiž témata, která může se studenty zpracovávat a rozvíjet.

Vypadáte jako člověk, který měl štěstí na dobré učitele. Co vás vlastně přivedlo k zájmu o umění, o němž mluvíte s takovou láskou?

Moje cesta byla velmi pozvolná, žádné cíle-vedomé směřování. Ale odmala mě fascinovala sakrální architektura, hlavně kostely a katedrály – dosud si živě vzpomínám, jak mě ohromilo, když jsem asi ve čtrnácti letech na rodinném výletě poprvé vstoupila do chrámu svaté Barbory v Kutné Hoře. Rodina šla na zmrzlinu, ale já jsem tam chtěla zůstat a vydržela tam asi hodinu sama: hlavou mi běžely otázky, kdo to postavil a jak je vůbec možné, že dokázal takový prostor stvořit. Vnímala jsem ticho a klid, prohlížela si obrazy, kterým jsem nerozuměla... Tam se asi začala formovat moje potřeba ptát se, jaké příběhy se ukrývají v umění. První, kdo mě k dějinám umění přivedl, byli učitelé na gymnáziu v Českých Budějovicích. Příjímačky do Prahy mi nevyšly, ale šťastnou shodou okolností se tento obor právě otvíral na Jihočeské univerzitě. Přijali mě a potkala jsem skvělou skupinu studentů z celé republiky. Noví byli i naši vyučující, kteří zde s výukou začínali. Díky tomu bylo vše velmi intenzivní a komunitní, sdílené a hodně silné. Do té skupiny patřili i moji současní

kolegové na Filozofické fakultě JU Hynek Látal nebo Michal Šroněk. Bylo to nezapomenutelné období.

Nyní na Filozofické fakultě JU vyučujete. Byl to od začátku váš záměr?

Došla jsem k tomu oklikou. Moji rodiče moc nesouhlasili s tím, že chci studovat dějiny umění, protože se jim to zdálo nepraktické. Proto jsem si přibrala ještě Pedagogickou fakultu JU, a to výtvarnou výchovu a společenskou vědu. Studovala jsem obě školy souběžně, magisterský titul mám z PF, ale pořád jsem věděla, že chci studovat hlavně dějiny umění. Po škole jsem začala pracovat v Alšově jihočeské galerii jako kurátorka sbírky moderního umění a pak jsem se odstěhovala do Brna, abych si dodělala doktorát. Od dob studií jsem měla ráda knihy profesora Jiřího Kroupy, který na Seminárii dějin umění působí – líbil se mi jeho přístup sledovat umění v širších souvislostech. Nebyla to jen formální analýza nebo ikonografie, ale učil nás vnímat příběhy skryté za uměleckými díly. Pro mě se tehdy staly klíčovými texty Michaela Baxandalla a jeho sociologické dějiny umění. A zároveň jsem se hodně zaměřovala na architekturu, psala recenze na výstavy a zajímala se o problematiku veřejného prostoru.

Takže jste přišla do Brna s jasnou vizí?

Krátce po příchodu do Brna jsem přišla za panem profesorem Kroupou s tím, že mě velmi zajímá téma architektonického prostoru a ráda bych se mu více věnovala. Tak se zrodil projekt letních architektonických workshopů s historiky umění, které jsme dělali několik let. Vzniklo pět knih o architektuře a já se díky tomu vrátila k mé původně dětské fascinaci katedrálním prostorem. Uspořádali jsme i několik exkurzí pro studenty, které se věnovaly architektuře Andrea Palladia v Itálii. V té době mi přícházela velká spousta pracovních nabídek, takže jsem si až po třech letech uvědomila, že pro svou disertaci zaměřenou na poválečné sochařství v Československu v 60. a 70. letech jsem neudělala téměř nic. Do toho přišel covid, který stopnul možnost archivní práce, ale využila jsem ten čas jinak a povedlo se mi poté získat Baderovo stipendium, které uděluje Uměleckohistorická společnost excelentním doktorským studentům. V roce 2021 jsem díky tomu podnikala badatelské

cesty do archivů po celé Evropě a měsíc jsem strávila v archivu Guggenheimova muzea v New Yorku. O rok později jsem získala další stipendium, které mi umožnilo dopsat disertaci. Dva měsíce jsem na ní intenzivně pracovala v Bibliotheca Hertziana v Římě. Byla jsem na sebe přísná: potřebných dvě stě stran jsem si rozplánovala tak, že musím bádát a psát šest dní v týdnu, a to vždy 10 až 12 hodin. Bez kázně bych to neztvářela. V té době už jsem totiž učila tady na fakultě, kde působím od roku 2019, psala jsem do internetového časopisu o umění Artalk.cz a podílela se na řadě dalších projektů. Musela jsem tedy vše skloubit dohromady, což bylo strašně hektické, a zvláště v letech 2023 a 2024 jsem šla z jednoho projektu do druhého.

Výtvarné umění vás baví natolik, že jste též kurátorkou výstav a hned od počátku členkou týmu, který připravoval koncepci přihlášky EHMK. Navíc jste se podílela na Dnech otevřených ateliérů, jež pořádá krajský úřad.

Ano, a ještě jsem psala články a recenze... V podstatě jsem pracovala pořád. Neuměla jsem nic odmítnout, protože jsem si vážila každé příležitosti rozvíjet to, co mám ráda. Mé tělo mi v posledních letech vysílalo varovné signály, ale pořád jsem nedokázala výrazněji zvolnit na úkor projektů a učení, které mě extrémně naplňovalo a naplňuje... A najednou mě vážná nemoc donutila se téměř na rok zastavit. Zklidnila jsem se a teď si užívám hlavně toho, že se můžu vracet za svými studenty.

Kéž vám tedy vaše „znovuzrození“ přinese spoustu radosti, ale taky poučení, kolik práce si na sebe naložit a kdy už se o ni podělit s jinými. Přeskládala jste si priority?

To ano, nyní se snažím pracovat méně. Nechala jsem si jen výuku a práci pro EHMK. Výuka mě neuvěřitelně baví a naplňuje. Asi díky tomu, že jsem vystudovala i Pedagogickou fakultu JU, vím, jak důležité je získat zájem studentů. Učím v bloku obvykle několik hodin, proto se snažím střídat formy výkladu. Dávám otázky, snažím se posluchače zapojovat, chvíli přednáším, chvíli pouštím video, chvíli diskutujeme nad uměleckým dílem – zkrátka střídám impulzy, jak udržet jejich pozornost. Ráda začínám tím, že se na něco zeptám a společně se studenty rozvineme dialog. Hodně mě baví reagovat na jejich podněty.

Pocházíte z Českých Budějovic, kde jste žila 27 let, pak se odstěhovala do Brna, ale vracíte se na JU učit a máte tady další rozdělané úkoly. Který ještě považujete za prioritu?

Je to projekt Womenpedia, který je součástí programu Evropského hlavního města kultury, jímž se České Budějovice stanou v roce 2028. Snažila jsem se zapojit už do samotného procesu přípravy přihlášky. Kulturním projektům ve městě se věnuji přibližně od

dvaceti a vždy mi přišlo, že jsou Budějovice v něčem zakleté, pokud se bavíme především o nezávislé kultuře. Vznikaly zde zajímavé projekty, které fungovaly samostatně, ale většina lidí, která za nimi stála, vyhořela a odešla. Dlouhodobě tu chyběla systematická institucionální podpora kultury i logicky rozvíjená kulturní infrastruktura. Takže když se objevila myšlenka EHMK, začala jsem alespoň participativně spolupracovat na kandidatuře, za kterou stáli lidé, z nichž mnohé jsem znala ještě z dob svých studií. Tak jsem se ocitla na začátku příprav Bidbooku, jehož součástí byl i projekt Womenpedia, který jsem po získání kandidatury začala rozvíjet.

Co se pod tím názvem skrývá?

Womenpedia se snaží přinášet ženskou perspektivu do jižních Čech. Mapuje stopy zapomenutých příběhů žen napříč regionem, zároveň se soustředí na současné ženy v umění a kultuře a snaží se najít podporu pro jejich práci a lepší viditelnost. Na projektu spolupracujeme s Terezou Milotou Mitošinkovou, která vystudovala Gender Studies, a společně hledáme cestu, jak do regionu přinášet témata věnovaná ženám a ženské perspektivě, která nám zde dlouho chyběla.

Říká se, že „za každým úspěšným mužem stojí silná žena“. Lze toto vaše počínání brát i jako snahu napravit křivdy tam, kde ženská práce nebyla doceněná?

Já bych to neoznačovala křivdami, protože to je takové bolestínské. Spíše vnímám, že konečně přichází nutná změna perspektivy. Už opravdu nemůžeme zavírat oči nad tím, kolik práce a úsilí odvádějí ženy, které tvoří polovinu naší populace. Chceme ukázat tuto skrytou tvář historie a konečně dát prostor ženám, jejichž dílo dlouho zůstávalo neviditelné. Pevně věřím že vzájemná podpora i sdílená společná historie nám mohou pomoci i v naší vlastní emancipaci nebo v posílení sebevědomí.

Jak to bude konkrétně vypadat?

Dohledáváme příběhy žen – ať už to byly kulturní hybatelky v našem regionu od konce 19. století nebo umělkyně. Sledujeme jejich na první pohled nenápadné příběhy, které ale z dnešního hlediska měly velký dopad. Vedle toho se soustředíme na dnešní ženy v umění a kultuře žijící v regionu, kterým jsme na začátku roku s Terezou poslaly rozsáhlý dotazník. Ptaly jsme se na jejich reálné potřeby a čím by jim platforma, kterou nazýváme „Ženská práce“, mohla pomoci. Dostaly jsme přes osmdesát odpovědí, z nichž vyplývá, že hlavními tématy je skloubení rodičovské role s profesí, potřeba setkávání, vzdělávání i profesního propojování. Řada věcí pro nás byla samozřejmá už od začátku i díky vlastním potřebám, například když pořádáme debaty k důležitým tématům, snažíme se při nich myslet i na hlídání pro děti. Ženy dostanou prostor být chvíli v klidu, diskutovat a načerpat energii, poznat nové lidi a inspirovat se. Během tohoto a příštího roku plánujeme platformu systematicky rozvíjet a více profesionalizovat, aby ženám mohla sloužit nejen k setkávání, ale reálně podpořit jejich práci.

Jak představíte dílo zapomenutých žen jihočeské historie?

V roce 2028 chystáme velkou výstavu ve spolupráci s Alšovou jihočeskou galerií v Hluboké nad Vltavou a pražskými kurátory Tranzit.cz. Chceme prezentovat nejen umění, které autorky vytvořily, ale rovněž nastínit specifika, která ženskou tvorbu provázela. K nim patří i to, že některé umělecké formy byly ve své době považované za méně kvalitní – třeba textil nebo keramika, což se dnes výrazně mění. Tato výstava bude součástí zahájení Evropského hlavního města kultury a představí dílo historických i současných autorek z regionu i mimo něj. Během ní plánujeme přednášky se zajímavými osobnostmi. Moc bych si přála dostat k nám třeba ředitelku nadace AWARE z Paříže Camille

Morineau, která se dlouhodobě zabývá výzkumem žen a pod Centre Pompidou uspořádala v 70. letech minulého století první výstavy ženského umění. Loni se v Národní galerii v Praze konala výstava zaměřená na ženy, mistryně a umělkyně, která poprvé v České republice toto téma konečně otevřela. Naše výstava se zaměří na samotnou práci žen a hodně zvýrazní téma materiálu a jeho zpracování. Když se vše podaří, představí i zcela nová díla a rozvine spolupráci s dalšími evropskými městy kultury.

Zaujalo mě, co jste teď řekla o pohledu „vysokého umění“ na ruční práce.

Kromě výstavy bude jedním z výstupů kniha, která zatím nese název „V jejich rukou“. Díky tomu, že se dostávám k dílu zapomenutých žen, mi jejich ruce velmi silně asociují i způsob uchopení vlastního osudu. A také péči nebo empatii, kterou od žen společnost očekává jako samozřejmost, bohužel často nedocenenou. Vlastně s tím souvisí i to, že k uměleckým oborům se ženy nejčastěji dostávaly právě skrze užité umění, tedy ruční práce. Ty však byly nahlíženy spíše jako podřadné vysokému (mužskému) umění. Ale z dnešního pohledu se ukazuje, že rukodělná práce má své umělecké kvality a je v ní mimo jiné skrytá velká síla. Repetitivnost, cykličnost, meditace – to všechno má i další obsah.

Připadá mi logické, že by se tyto vaše činnosti na univerzitě a v EHMK mohly hezky prolínat.

Možnost propojit výzkum s univerzitou je pro mě zcela zásadní. Před dvěma lety jsem vytvořila nový akreditovaný předmět Ženy v umění, o který je obrovský zájem. Představuji v něm, jak se ženy dostávaly k umění od antiky až do 20. století. Jedním z výstupů je má badatelská práce se studenty, kteří pomáhají popsat zajímavé ženské příběhy a pak je prezentují. To vedlo i k naší spolupráci s Wikipedií. Tyto rešerše

se stanou součástí výstavy i dokumentárního seriálu, který plánujeme s režisérkou Bibianou Beňovou. Zároveň se mi přihlásily dvě studentky, které téma hodně zajímá, takže se mnou pokračují ve výzkumu věnovanému vybraným osobnostem. Vedle toho pořádáme přednáškový cyklus pro veřejnost a ještě chystáme předmět, který se bude soustředit na to, jak feminismus ovlivnil pohled na současné umění.

Jak to vlastně vidí vaše studentky a studenti?

Dějiny umění tradičně lákají spíš dívky, ale na přednášky a semináře chodí i hodně studentů, kteří se často zapojují do debat. Mám z toho obrovskou radost. Díky předmětu Ženy v umění nyní vznikají bakalářské a diplomové práce, což je pro mě důkazem skutečného zájmu o tato témata. Debatujeme nejen o umění, ale i o tom, co pro současnou generaci znamená feminismus a jak vlastně vnímá toto slovo, které je zatížené řadou

negativních konotací. Je pro mě cenné vidět, jakým způsobem nad tím studentky a studenti přemýšlejí – a že už to cítí úplně jinak. Právě mezigenerační dialog se studenty mi pomáhá věřit, že společná budoucnost nemusí být tak temná, jak se nyní ve světě zmítaném krizemi zdá.

Text: Alena Binterová

Foto: Vojtěch Havlis

Mgr. Petra Lexová, Ph.D. (1989) vystudovala obor Dějiny umění na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity (2011), magisterský titul poté získala v souběžně studovaném oboru na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity (2013) a doktorský titul na Semináři dějin umění FF MU v Brně (2024). Od roku 2015 působila jako kurátorka sbírky moderního a současného umění AJG, se kterou později spolupracovala externě. Současně produkčně a kurátorský vedla Galerii D9 v Českých Budějovicích, podílela se na projektu Artlist v rámci Centra pro současné umění Praha a spoluorganizovala Dny otevřených ateliérů v jižních Čechách. Dlouhodobě spolupracovala s platformou o umění Artalk.cz a svými výtvarnými kritikami přispívá do řady periodik. V roce 2021 získala prestižní Stipendium dr. Alfereda Badera a v roce 2022 cenu rektora Masarykovy univerzity za významný umělecký počín, kdy se autorsky podílela na knize Sochařské Brno 1989–2019. V současné době působí jako odborná asistentka na Ústavu věd o umění a kultuře FF JU v Českých Budějovicích a zároveň působí jako kurátorka projektu Womenpedia v rámci kandidatury České Budějovice – Evropské hlavní město kultury 2028.

JUcast

**Posloucháte podcast Jihočeské univerzity?
Do studia si zveme hosty ze světa vědy, sportu,
univerzitního života. Zpovídáme akademiky i studenty,
přinášíme příběhy, představujeme zajímavá místa,
úspěchy i osobnosti. Poslouchejte JUcast pravidelně,
ať vám nic neuteče.**

Zde si mě pusť na
YouTube

Zde si mě pusť na
Spotify

ZPÁTKY KE STROMŮM. JAK MOHOU STROMY OVLIVNIT ŽIVOT ČLOVĚKA

Vědci Jihočeské univerzity ve spolupráci se senegalskými kolegy zmapovali unikátní spirituální vztah mezi místními komunitami jihovýchodního Senegalu a vybranými druhy stromů, který se promítá do rituálních praktik i podoby krajiny. Výsledky výzkumu, zveřejněné v prestižním vědeckém časopise Human Ecology, jsou ale důležité pro pochopení vztahu člověka ke stromům prakticky na celém světě.

Fakt, že stromy vždy měly pro člověka výrazný kulturní a spirituální význam, totiž zdaleka není jen záležitostí Afriky. Jedná se o celosvětový fenomén a ani Česko v něm nepředstavuje žádnou výjimku. Zatímco v Česku a dalších průmyslově rozvinutých zemích se příběhy o stromech, uctívaných z určitých důvodů našimi předky, staly většinou součástí historických legend bez přímého spojení se současností, v Africe jsou stopy tohoto fenoménu stále přítomné. A nabízejí proto unikátní možnost jejich zmapování a uchování i pro příští generace nejen na africkém kontinentu.

„To, že lidé v Senegalu uctívají některé stromy a využívají je při rituálech, není samoúčelné. Vychází to z dlouhodobé zkušenosti a hlubokého poznání přírody,“ říká Tereza Majerovičová z Laboratoře archeobotaniky a paleoekologie Přírodovědecké fakulty JU.

Laboratoř se v úzké spolupráci s univerzitou v Dakaru v rámci programu Erasmus+ už od roku 2018 podílí na výzkumu významu stromů pro komunity žijící na okraji senegalského národního parku Niokolo-Koba. Projekt má významný mezinárodní rozměr ukazující mimo jiné i důležitost zapojení místních vědců a institucí. Prvním autorem studie, aktuálně zveřejněné v prestižním vědeckém časopise, je archeolog Idrissa Manka

z Dakarské univerzity, který je zároveň klíčovým partnerem celého výzkumu.

PRAKTICKÝ VÝZNAM SPIRITUALITY

I pro samotné Senegalce má uchování povědomí o spirituálním významu stromů pro místní komunity velký význam. Senegal se mění, nové silnice nabízejí možnosti obchodu i cestování za prací, mladí lidé se stěhují do měst a ztrácejí kontinuitu se zvyky předků. Jenže tato ztráta může mít velmi negativní důsledky i z ryze praktického hlediska. „Některé lesy, které místní komunity považují za posvátné, jsou zároveň důležitým zdrojem léčivých rostlin. Komunity je proto chrání a jejich narušení je přísně regulováno – vstup je obvykle vyhrazen jen zasvěceným nebo účastníkům rituálů,“ říká Tereza Majerovičová.

Posvátné lesy, ale i samotné stromy stojící uprostřed vesnic, na křižovatkách cest nebo na jiných významných místech jsou nejen výraznými orientačními body v krajině, ale často mají i hluboký kulturní a duchovní význam. V některých případech dokonce ovlivňují to, kde lidé žijí. Kolem výrazných stromů, jako jsou například mohutné baobaby nebo ceiby, si komunity zakládají vesnice nebo je vysazují do jejich středu. Jiným stromům se naopak lidé raději vyhýbají.

Některé uctívané stromy je zakázáno jakkoliv hospodářsky využívat, často je tabu jejich dřevo pálit. Porušení těchto pravidel je přitom vnímáno jako riziko, které může přinést nemoc nebo neštěstí, což ukazuje, jak silně jsou tyto normy zakořeněné v každodenním životě. Tyto kulturně a spirituálně zakotvené způsoby ochrany zároveň přispívají k zachování významných stromů i celých částí krajiny.

„Vzhledem k postupné modernizaci Senegalu náš výzkum představuje jednu z posledních příležitostí, jak tyto rychle se proměňující tradice systematicky zdokumentovat a uchovat pro budoucnost,“ říká Tereza Majerovičová.

STROMY PLODNOSTI

Jedno ze zajímavých zjištění studie ukazuje, jak se význam stromů promítá i do jazyka a každodenního života místních komunit. V jazyku Mandinka totiž slovo *garab* označuje zároveň strom i lék, což dobře vystihuje jejich roli v péči o zdraví. Na posvátné stromy, které jsou vnímány jako nositelé spirituální síly, se lidé obracejí s prosbou o pomoc – například ženy, které nemohou otěhotnět. Pokud se jim poté narodí dítě, může dostat jméno podle stromu, který jim pomohl. V jedné z komunit tak děti nesou jméno Bantang podle ceiby spojované s plodností.

České vědce také překvapilo, jak hlubokou znalost místního prostředí lidé ve vesnicích vykazují. „Jsou to opravdu znalci, kteří dokážou určit prakticky každou rostlinu a rozpoznat její účinky jak v medicíně, tak při jiném využití. Dokonale například také znají kvalitu a vlastnosti dřeva jednotlivých stromů,“ říká Tereza Majerovičová. I tato schopnost se ale s modernizací společnosti postupně vytrácí a může časem upadnout v zapomnění.

MODERNIZACE KONTRA SPIRITUALITA

Krajinu, jejíž podobu po celá staletí formoval také přímý vliv člověka a jeho spirituální vztah ke stromům, nově formují dopravní stavby a změny lidského osídlení. Vesnice, které dříve vyrůstaly kolem posvátného stromu, dnes často vznikají z pragmatických důvodů podél silnic. Velká část senegalské přírody, včetně stromového patra, také ustupuje těžbě nerostů, a to i v blízkém okolí parku Niokolo-Koba, kde se ve velké míře těží zlato. A i mladí Senegalcí většinou nemají ze spirituálního hlediska ke stromům takový vztah jako jejich předci, nebo se vyhýbají případné stigmatizaci.

Práce vědců z Jihočeské univerzity a univerzity v Dakaru ale pomáhá zachovat základní znalosti o zvycích a tradicích z doby, kdy rituální význam stromů vytvářel pravidla pro život společnosti i podobu krajiny. Krajina tak není jen pasivním prostředím, ale aktivním prvkem, který formuje život lidí stejně, jako lidé formují ji. V Česku a dalších průmyslově rozvinutých zemích se tato kontinuita spojení člověka s přírodou, spojená vždy s určitou mírou spirituality, prakticky vytratila. V Senegalu je díky studii jihočeských a senegalských vědců ještě šance na její zachování. ●

Text: Marek Kerles
Foto: Jaromír Beneš

PEJSEK A KOČIČKA – LÁSKA, KTERÁ MÁ I SVOU EKOLOGICKOU STOPU

Psi a kočky jsou nejbližší zvířecí společníci člověka, doprovázející nás po tisíciletí. Do lidského života vnášejí radost, sdílené pouto a podporují duševní i tělesné zdraví a pohodu. Málokdy se však majitelé zamyslí nad ekologickou stopou způsobenou jejich mazlíčkem. S rostoucím povědomím společnosti o dopadu lidské činnosti na životní prostředí však přichází i nová zodpovědnost uvědomit si, jak se na něm podílí i naši čtyřnozí společníci.

Nejúčinnější cesta změny vnímání společnosti začíná u myšlení jednotlivce. Klíčem je tedy přístup k informacím o dopadu našeho chování na svět kolem nás. Vzděláváním a osvětou v oblasti udržitelnosti se mimo jiné zabývá i Laboratoř LCA (Life Cycle Assessment) Fakulty zemědělské a technologické JU, která analyzovala environmentální dopad psů a koček trvale žijících v domácnostech s pravidelnou možností venkovního pohybu. „Jedna z našich diplomových prací, kterou zpracovala Ing. Jana Hálová, díky podrobné rešerši, dotazníkům a samotným výsledkům otevřela zajímavou úvahu o chovu domácích mazlíčků a o tom, že změna přístupu majitelů může přispět k udržitelnějšímu spojení lidí, zvířat a prostředí,“ přibližuje Jaroslav Bernas, vedoucí Laboratoře LCA. Češi patří mezi největší milovníky psů v Evropě. Podle dostupných statistik vlastní alespoň jednoho psa přibližně 42 % českých domácností, což řadí Českou republiku mezi evropské lídry vedle Rumunska (45 %) a Polska (43 %). Na opačném konci žebříčku stojí například Turecko, kde má psa jen asi 5 % domácností, nebo Švýcarsko s přibližně 12 %. Tyto rozdíly ukazují, že vztah ke psům je v Evropě výrazně kulturně podmíněný. Kočku pak chová přibližně 22 % českých domácností, což odpovídá zhruba evropskému průměru.

Přítomnost domácích mazlíčků má vědecky prokázané pozitivní účinky na člověka. Jejich péče, hlavně tedy u psů, vyžaduje fyzickou aktivitu a pohyb, který vede k lepší kondici a celkově podporuje kardiovaskulární systém. Přítomnost zvířat podporuje psychickou i emocionální stabilitu a snižuje osamělost a stres. Péče o domácí mazlíčky u dětí posiluje odpovědnost, sociální dovednosti a chování a u seniorů pak pomáhá udržet duševní i tělesnou kondici. Psi se speciálním výcvikem pomáhají lidem s různými hendikepy a zdravotními obtížemi a mají nezastupitelnou roli ve službách různého charakteru. „Populace těchto zvířat celosvětově roste a s ní i jejich dopad na životní prostředí. V Evropě žije v domácnostech přibližně 93 milionu psů a 115 milionu koček – těch registrovaných. Takto rozsáhlé populace

znamenaají značnou spotřebu krmiv, veterinárních přípravků, steliv, hraček a různých doplňků a mnoha jiných materiálových a energetických zdrojů souvisejících s výrobou, logistikou či odpadovým hospodářstvím," vysvětluje druhou stránku chovu domácích mazlíčků Jaroslav Bernas. Největší environmentální dopad přitom souvisí s produkcí krmiv, zejména masa. Některé odhady dokonce naznačují, že kdyby psi a kočky tvořili samostatný stát, patřili by mezi hlavní světové konzumenty.

Například v USA spotřebují domácí mazlíčci tolik krmiva, že představuje zhruba čtvrtinu všech kalorií z konzumace masa v zemi. Pro globální produkci krmiv je potřeba desítek milionů hektarů zemědělské půdy (podle odhadů až 50 milionů ha, což je podobné rozloze Španělska). „Naše výsledky ukázaly, že roční uhlíková stopa psa o hmotnosti 10 kg může dosahovat přibližně 2,55 t CO₂ ekv., zatímco u kočky o hmotnosti 4 kg až 1,25 t CO₂ ekv. Pro srovnání, průměrná roční uhlíková stopa jednoho obyvatele Česka se pohybuje asi okolo 10 t CO₂ ekv., takže i chov menšího psa může představovat až čtvrtinu osobních ročních emisí," doplňuje vedoucí diplomové práce.

Významným hygienickým i environmentálním problémem jsou také exkrementy ve veřejném prostoru. Přispívají ke znečištění půd a vod i emisemi metanu, jakožto skleníkového plynu, a také představují vysokou ekonomickou zátěž. Jen v Praze se denně odklídí kolem 11 tun psích výkalů. Na jejich odklizení a následnou revitalizaci veřejných prostor se ve zmíněné Praze vynakládají desítky milionů korun ročně.

Některé regiony proto hledají nové způsoby, jak tento problém řešit. Ve Španělsku byl například zaveden systém genetické identifikace psích exkrementů. V některých částech Madridu, Katalánska nebo Andalusie musí majitelé psů při registraci odevzdat vzorek DNA svého zvířete. Pokud jsou pak

ve veřejném prostranství nalezeny neukližené exkrementy, lze jejich genetický profil porovnat s databází a konkrétnímu majiteli uložit pokutu, často ve výši 300 až 500 eur. Tento přístup výrazně zvýšil vymahatelnost pravidel a přispěl ke zlepšení hygieny veřejného prostoru.

Environmentální problém představují také kočky a jejich dopad na biodiverzitu. Domácí kočky loví ptáky, drobné savce i plazy a obojživelníky a mohou tak významně ovlivňovat jejich populace. Jeden britský výzkum například zaznamenal téměř 15 tisíc ulovených živočichů u necelé tisícovky sledovaných koček během pěti měsíců. S ohledem na evropskou či globální populaci koček se pak lze dostat na extrémní čísla z hlediska ztráty volně žijících živočichů. Odpovědnost za tento dopad přitom není v současnosti systémově řešena.

Environmentální stopu domácích mazlíčků lze efektivně snižovat. „Odpovědnější přístup zahrnuje například úpravu poplatků za chov, což může motivovat k uvážlivějšímu pořizování zvířat, volbu udržitelnějších typů krmiv, využití kompostovatelných steliv či doplňků z recyklovaných materiálů. Důležitou roli přitom hraje samotné informování majitelů o udržitelných alternativách," uzavírá Jaroslav Bernas.

Nejen v české společnosti není vůle akceptovat přímá omezení chovu domácích zvířat. V jiných evropských zemích je k tomu přístupováno nepřímě. Příkladem mohou být země Skandinávie, kde musí být pes i kočka kontrolováni minimálně dvakrát denně, jsou povinně socializováni a majitelé jsou povinně vzděláváni o welfare zvířat a obecně udržitelnosti. Mít domácího mazlíčka by mělo být znakem odpovědnosti a závazku vůči zvířeti, společnosti a prostředí, nikoli lhostejnou samozřejmostí. ●

Text: Jaroslav Bernas, Jana Hálová, Nina Veselovská, Foto: Vojtěch Havlis

JIKRY PLNÉ LÉČIV

Léčiva obsažená v přečištěných odpadních vodách ovlivňují zdraví i chování vodních organismů. Vědci z Jihočeské univerzity se v novém výzkumu zaměřili na to, jak se vybrané psychoaktivní látky akumulují už v nejranějších stádiích ryb, v jikrách a plůdku. Na rozdíl od většiny studií neprobíhal tento výzkum v laboratoři, nýbrž přímo v řece.

Jikry vznášející se ve speciálních plovoucích inkubátorech. A k tomu proud Živného potoka, který k nim vedle životadárného kyslíku přináší neviditelné znečištění. Jedná se o zbytky léčiv a jejich metabolitů, které se do potoka dostávají s vyčištěnou odpadní vodou.

Fakt, že s odpadní vodou přichází do vodního prostředí koktejl nejrůznějších mikropolutantů, jejichž významnou skupinu tvoří léčiva, je doložený řadou studií. Tyto látky mohou mít vážné dopady na zdraví vodních organismů, zejména tam, kde je nízká míra naředění, jako je to právě v případě Živného potoka.

„V našem výzkumu jsme se tentokrát zaměřili na raná vývojová stadia pstruha obecného, na jikry a plůdek. Sledovali jsme, zda a jaká léčiva se v nich bioakumulují. Nalezli jsme třináct psychoaktivních a dvě kardiovaskulární léčiva,“ přibližuje docentka Kateřina Grabicová z Laboratoře environmentální chemie a biochemie Fakulty rybářství a ochrany vod JU.

Výzkum probíhal ve spolupráci s americkými kolegy z Baylor University a jeho výsledky byly zveřejněny v prestižním časopisu Environmental Science and Technology. Přinesl první důkaz, že látky běžně užívané k léčbě deprese, úzkostí či Alzheimerovy

Plovoucí inkubátory s jikrami v Živném potoce.

choroby se mohou hromadit v jikrách a čerstvě vylíhlém plůdku. Jde o léčiva, která se nesmí podávat těhotným ženám kvůli riziku poškození plodu. Pokud se však dostanou do řek, mohou ovlivňovat vývoj ryb podobným způsobem.

ŘEKA JAKO LABORATOŘ

Speciální plovoucí inkubační aparáty s jikrami pstruha umístili vědci nad a pod výtok z čistírny odpadních vod. Po rozplavání plůdku vědci ryby vypustili zpět do toku a dále sledovali jejich vývoj pomocí odlovů elektrickým agregátem. Po několik měsíců zaznamenávali také jejich úmrtnost i obsah vybraných léčiv. Zároveň pravidelně analyzovali vodu samotnou. „Šlo o unikátní projekt, který zachycuje skutečnou situaci v našich tocích. Mnoho řek je ovlivněno komunálními znečištěními, a právě raná vývojová stádia ryb jsou na podobné látky mimořádně citlivá,“ vysvětluje docent Roman Grabic z Fakulty rybářství a ochrany vod JU.

Spotřeba psychoaktivních léčiv celosvětově dlouhodobě stoupá. A s ní i množství těchto látek v odpadních vodách. Čistírny je sice dokážou částečně odstranit, ale zbytky se dostávají do řek, kde mohou působit na vodní organismy. Ryby mají podobné receptory a enzymy jako lidé, takže na ně mohou léčiva působit velmi podobně. Pokud se navíc hromadí už v jikrách, mohou ovlivnit vývoj mozku, chování i dlouhodobé zdraví jedince. „Několik sledovaných léčiv překročilo mezinárodně uznávanou bezpečnou mez bioakumulace, což znamená, že koncentrace v jikrách a dalších vývojových stádiích ryb byla vyšší, než regulační orgány považují za přijatelné z pohledu kvality vody,“ upozorňuje docentka Kateřina Grabicová.

SPOJENÍ VODŇAN A TEXASU

Výzkum probíhal ve spolupráci s texaskou Baylor University, nešlo však o první společný projekt. Obě instituce spojuje

docentka Kateřina Grabicová v Laboratoři environmentální chemie a biochemie

dlouhodobý zájem o kvalitu vody, kontaminaci ryb a dopady na veřejné zdraví. Jihočeské výzkumné centrum akvakultury a biodiverzity hydrocenóz i americké centrum Environmental Health Science patří k předním pracovištím v oboru. Podle profesora Bryana Brookse z Baylor University jde o oboustranně prospěšnou spolupráci. „Pomáhá nám porozumět tomu, jak chránit vodní zdroje ve středním Texasu i ve střední Evropě,“ dodává.

Výsledky studie otevírají zásadní otázku: jak mohou chemické látky ovlivňovat vývoj ryb, jejich chování a dlouhodobé přežití populací? Vědci zdůrazňují, že cílem není stigmatizovat psychoaktivní léčiva, protože mají v medicíně nezastupitelnou roli. Je potřeba hledat zejména ekologicky šetrnější formy léčiv, zlepšovat nakládání s nepoužitými léky a inovovat technologie čištění odpadních vod. Jde o téma, které se dotýká nejen vědců, ale i běžných uživatelů řek a rybářů. Zdravé vodní ekosystémy jsou totiž základem pro udržitelný rybolov i celkovou kvalitu životního prostředí. ●

Text: Miroslav Boček

Foto: archiv Kateřiny Grabicové

ZAHRA NIČNÍ ZKUŠENOST FORMUJE DOSPĚLÁKY

Primátorka Českých Budějovic Dagmar Škodová Parmová už čtvrtým rokem řídí krajské město. Těto roli předcházely roky strávené ve vedení Jihočeské univerzity, kde zastávala funkci prorektorky pro zahraniční vztahy a poté vedla jako děkanka Ekonomickou fakultu JU. Už jako studentka získala cennou zahraniční zkušenost v Rakousku a zahraniční mobility studentů podporuje i dnes.

Patříte mezi průkopníky studentských zahraničních cest – byla jste mezi prvními studenty Jihočeské univerzity, kteří vyjeli do zahraničí v programu Erasmus. Kam jste tehdy vyrazila?

Bylo to v roce 1999, kdy univerzita poprvé nabídla studentům možnost vycestovat. Předtím to byli profesori, docenti, kteří v rámci mobility měli tu šanci. Jednou se nám o této příležitosti zmínili při výuce a já

se hned přihlásila. To se odehrálo v zimním semestru, za několik týdnů jsme první čtyři vyjeli do Lince na Johannes Kepler Universität, a tam jsme strávili celý letní semestr.

Jak takový pobyt vypadal? Byl organizačně i prakticky jiný než dnešní výjezdy?

Bylo to v době, kdy jsme ještě nebyli součástí Evropské unie. Vyjížděli jsme s tím, že

jsme potřebovali studentská víza. Nejprve nám řekli, že jako studenti víza nepotřebujeme, pak je po nás cizinecká policie žádala, v tomto směru to bylo složité. Trvalo to celé hrozně dlouho, už byl duben nebo květen a my víza stále neměli, takže jsme v Rakousku byli vlastně ilegálně. Tehdy se za nás zaručila studentská unie linecké univerzity. Dopadlo to tak, že jsme víza nedostali a policii jsme museli zaplatit pokutu. To bylo tehdy takové dobrodružství. V Linci se o nás moc hezky starali, bydleli jsme na zahraniční koleji Julius Raab Heim, jako studenti obchodně-podnikatelského oboru jsme si mohli sestavit studijní plán s předměty jako mezinárodní marketing, B2B marketing... Samozřejmě k tomu patřil i studentský život – každý čtvrtek Erasmus party, různé země pořádaly tematické večery – španělskou sangria party, francouzskou crêpes party.

Bylo pro vás Rakousko tehdy ještě úplně rozdílný svět oproti tomu, co jste znala z Česka?

Rakousko jsem znala, protože od roku 1991 jsem studovala na obchodní akademii v Gmündu, Rakousko byla taková moje druhá vlast. U nás ty devadesátky byly divoké, tam nás vzdělávali jako ekonomy ve stabilním tržním hospodářství. Na Erasmu jsem se domluvila s profesorem Czempirkem, který působil na univerzitách v Linci i ve Vídni, že by mě zajímalo téma mezinárodního marketingu a že bych ráda po absolvování Jihočeské univerzity k němu nastoupila na doktorské studium. A ono se to povedlo.

Když jste se tam vracela na doktorské studium, mluvila už jste plynně německy?

Ano, přesně tak. Já jsem na Erasmu byla ve třetáku, tenkrát jsem přišla za panem profesorem Czempirkem a říkám – mně se strašně líbí vaše přednášky, ráda bych u vás zpracovávala dizertaci. Domlouvali jsme téma, nakonec jsem psala o úloze České republiky

Během studií na pobytu Erasmus v Linci

v rámci vztahu mezi západem a východem. V roce 2001 jsem absolvovala na Jihočeské univerzitě a hlásila jsem se už na Keplerovu univerzitu jako řádný student. Bydlela jsem znovu na mezinárodní koleji – řeknu jednu vtipnou vzpomínku. Studenti mnohdy opravdu slavili a byli hluční přes noc, takže já psala dizertaci vždycky přes noc, a když odcházeli na přednášky a byl klid na koleji, tak já zase mohla spát. Měla jsem takový otočený režim, ale bylo to strašně fajn. Z té doby mám dodnes kamarády, kteří se mnou společně absolvovali.

Mají to podle vás dnešní studenti s výjezdy jednodušší?

Myslím, že systémově určitě, protože jsme v Schengenu, nepotřebují víza, mohou si

nechat uznat kredity, které si přivezou ze zahraničí. Je to všechno snazší, ale mám pocit, že někdy jim chybí motivace. Spousta studentů začíná v průběhu studia pracovat a nechtějí opouštět ten svůj model – mám tři dny školy, dva dny práce, mám tu své kamarády, mám tu svou rodinu, nechtějí to na půl roku přerušit a říct si – ono to dává smysl. Mobilita na Jihočeské univerzitě je možná na všechny kontinenty, včetně Arktidy, prostě je to fantastické. Poznají svět, vrací se s větším rozhledem a také si uvědomí, že se tu opravdu máme dobře. Že i ten svět okolo není jednoduchý. Vždycky jsem studentům říkala, vyjeďte do zahraničí, stanou se z vás dospěláci, protože najednou se musíte spolehnout jenom sami na sebe.

Z pohledu zaměstnavatelů – stala se zahraniční zkušenost téměř nutností, nejen příjemným bonusem?

Dřív měl výhodu ten, kdo uměl jazyky, dnes je to ta zahraniční zkušenost. Tím se odliší životopis uchazeče o práci a samozřejmě dostáváte toho člověka lépe připraveného na různé výzvy, je daleko odolnější a přináší si třeba i nové návyky. Zahraniční zkušenost narušuje i takovou tu podnikovou slepotu - 10 let jsme to tak dělali, tak to budeme dělat jedenáctý rok znovu. Jako v českých pohádkách odcházal Honza s buchtami na zkušennou do světa, platí to i ve 21. století.

Dnes řídíte krajské město a máte pod sebou velký tým lidí. Těžíte ve své práci primátorky ze zkušeností, které jste sama nasbírala v zahraničí?

Obrovsky se to potkává. Určitě i s tím mým entuziasmem pro Evropské hlavní město kultury 2028. Když jsem nastupovala na radnici, tak ten projekt byl sice rozjetý, ale ještě jsme neměli titul v hrsti, byli jsme jedno ze čtyř kandidátských měst, a nakonec jsme uspěli. To byla asi největší emoce, kterou jsem prožila v pozici primátorky. Není to podstatné

Promoce na Johannes Kepler Universität Linz

jenom pro město, ale pro celé jižní Čechy. Teď se můžeme ukázat, teď se na nás bude svítit.

Stírání hranic je vidět i na Jihočeské univerzitě, která se v loňském roce stala členem prestižní evropské univerzitní aliance KreativEU. Kde vidíte hlavní přínos takových konsorcií pro studenty a pro univerzity?

Je to projekt, který si Jihočeská univerzita opravdu zasloužila. V roce 2023 se sešli rektori zakládajících členů aliance tady na radnici a já jsem tomu projektu ráda dala záštitu, protože mi dával smysl. Za svou éru na Jihočeské univerzitě jsem zažila implementaci Boloňského kreditového systému, který otevřel studentům možnost si kredity posbírat po různých univerzitách a získat ucelené evropské vzdělání. Ta myšlenka je pro mě pořád živá a vlastně se zhmotnila v tomto elitním klubu KreativeEU. Pro mě je to obrovská satisfakce, byť už to pozoruji zpovzdálí. Jakoukoli podporu, kterou bude tento projekt potřebovat, určitě ráda dám.

Mobility studentů už se posunuly také do podoby takzvaných Joint Degree nebo Double Degree titulů, vy jste jednoho z nich i garantkou. Můžeme vysvětlit, o co jde?

Jedná se o společný francouzsko-německo-český diplom. Je to navazující magisterské studium na čtyři semestry. První semestr probíhá v Lorientu ve Francii, druhý semestr

v německém Zwickau a třetí semestr je na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Pak vypouštíme studenty do praxe, kde si hledají internship po celé Evropě, a tam zpracovávají i diplomovou práci. Musím říct, že za deset let historie jsou absolventi tohoto programu lidé, kteří se hodí jak do bruselské administrativy, tak na mezinárodní podnikatelské pole, nebo se vrací do svých zemí na univerzity a řídí tam třeba zahraniční oddělení. Takže ten absolventský klub je fascinující skupinou velmi úspěšných mladých lidí, kteří posouvají Evropu dál.

To mě přivádí k otázce, která trápí mnoho regionů: jak zařídit, aby se mladí lidé, kteří nabudou zkušenosti v zahraničí, vraceli domů a záročili je právě tady – v Českých Budějovicích, v jižních Čechách?

Zažila jsem program, kdy se lákali postdoktoři ze světa zpátky domů – vraťte se, my tu pro vás máme kvalitně placené místo. To je jedna možnost. Zároveň my tady v jižních Čechách máme naše lidi hodně zakořeněné. Když si uvědomíme globálně, co všechno se děje, tak my si tu žijeme opravdu velmi bezpečně. Ono to jde ve více rovinách. Zaplatit je, nalákat je na kvalitu života, na to, že tady získají nejen pracovní místo, ale že se tu postaráme i o jejich rodiny, že partner, partnerka tu bude mít adekvátní a zaplacenou práci a že děti budou mít kam chodit do školy.

Za dobu svého působení na radnici jste se dostala do finále prestižní soutěže Manažer roku. Jak jste tuto zkušenost prožívala a co vám dala?

Mě ta nominace hodně překvapila a moc mě to zahřálo. Ta soutěž běží 33. rok a jsou tam ti nejlepší manažeři v České republice. Takže seberete zase ten svůj život a připravujete si prezentaci, která má být na 10 minut. Je tam odborná komise, před kterou mi, příznám se, i vyschlo v krku a zase jsem si připadala

jako ta studentka u státnic. Ale stálo to za to. Z té účasti vyplývají další aktivity, kde můžu svůj příběh sdílet a dávat podněty třeba i studentům.

Když odhlédneme od cest studijních a pracovních – cestujete ráda i soukromě? A máte nějakou oblíbenou destinaci?

Já jsem velmi ráda na cestách. Moc ráda cestuji do destinací, kde je vidět lidská historie, kde jsou příběhy, ať už evropské, ale třeba i místa, kde se potkávaly jiné civilizace. Je pro mě důležité poučení z minulosti, abychom neopakovali chyby nebo abychom naopak zopakovali to, co uměli naši předkové, kteří byli mnohdy velmi moudří. Miluji italskou kulturu, ráda se vracím do Rakouska, což je moje druhá vlast. Mám samozřejmě i touhy, kam ještě bych se chtěla podívat, ale na to teď nezbývá čas. Když si jako primátorka zvládnou vzít čas na zahraniční delegaci, je to pro mě vzácné. Teď pracuji tady, pro Budějovice.

Text: Edita Kadlecová

Foto: Tereza Křenová,

archiv D. Škodové Parmové

doc. Dr. rer. soc. oec. Ing. Dagmar Škodová Parmová

Absolvovala Zemědělskou fakultu JU, doktorské studium pak na Univerzitě Jana Keplera v Linci, kde se věnovala studiu exportu a zahraničního marketingu. Po návratu do ČR působila na Jihočeské univerzitě jako odborná asistentka, prorektorka a v letech 2019–2023 děkanka Ekonomické fakulty JU. V roce 2022 se stala první ženou ve funkci primátorky Českých Budějovic. Na JU je stále aktivní akademičkou a členkou Vědecké rady. Je členkou několika odborných svazů a sdružení se zaměřením na řízení a marketing služeb, regionální management a cestovní ruch.

AMERICKÉ LÉTO MEZI INSPIRATIVNÍMI ŽENAMI

Čtyři týdny v americkém Kansasu ve společnosti studentek a mentorek z celého světa strávila Barbora Haláčková z Teologické fakulty JU. Na Fulbrightově stipendiu, které svým jménem zaštitila bývalá ministryně zahraničí USA s českými kořeny Madeleine Albrightová (Study of the U.S. Institutes Madeleine K. Albright Young Women Leaders Program), se sjely ženy z různých kontinentů, Barbora byla jednou ze dvou českých a jediných evropských účastnic.

Přihláška na Letní školu pro ženy na téma *Public Policy – Adaptive Leadership* byla v ČR otevřená vůbec poprvé. Stipendium vypsal americká ambasáda pro ženy s určitým sociálním znevýhodněním. „Inspirovala mě kamarádka, poslala jsem na ambasádu životopis a motivační dopis, pak si mě pozvali na pohovor. Potýkám se s duševní poruchou, tím jsem splnila i tu podmínku sociálního znevýhodnění,“ popisuje začátek své americké cesty Barbora Haláčková. Program financuje americké Ministerstvo zahraničí. Studentky se během něj ponoří do americké kultury a zjistí, jak Američané přistupují k občanské angažovanosti, aktivismu, komunitnímu plánování nebo vzdělávání. Studentka bakalářského programu Sociální a charitativní práce Barbora Haláčková odjízďela do USA s minimem informací, ale velkým očekáváním. „V jiných zemích má tento program dlouhou historii, celou síť absolventů, u nás to bylo vůbec poprvé, navíc jsem se hlásila v době, kdy byla situace v USA dost nejistá a nestabilní, takže jsem dlouho nevěděla, jestli vůbec odletím. Nakonec moji nominaci potvrdili a mohla jsem odcestovat,“ vzpomíná Barbora. Následovalo prvních pár seznamovacích dnů ve Washingtonu a pak už čtyři týdny na University of Kansas in Lawrence, kde se 24 mladých žen z celého světa pustilo do práce na svých projektech a také dobrovolnické

činnosti. „Dny byly naplánované na minuty, zažily jsme toho opravdu hrozně moc. Celým pobytem nás provázely vlastně samé ženy, v programu nebyl jediný muž, i řidička autobusu byla žena, v tom byli organizátoři opravdu důslední,“ vypráví o čistě ženské společnosti Barbora Haláčková. Každý den absolvovala přednášky, v některých dnech následovala dobrovolnická práce v různých sociálních zařízeních. „Navštěvovaly jsme domy pro seniory, povídaly jsme si s obyvateli nebo psaly dopisy do jiných domovů. Někdy se z nás stávaly stavařky, protože jsme pomáhaly stavět domy pro znevýhodněné klienty. To byla krásná zkušenost, kdy jsme pod odborným dohledem opravdu stavěly zdi a základy nového domu,“ vzpomíná Barbora na dny, kdy se v programu bouraly stereotypy a představy o mužských a ženských činnostech. To bylo ostatně i téma jejího projektu.

PRÁCE PRO ŽENY, PRÁCE PRO MUŽE?

Zabývala se v něm problematikou, pro kterou má angličtina termín „pink-collar jobs“, tedy práce, které jsou většinou vykonávány ženami, a tyto práce jsou prokazatelně finančně podhodnocené. Patří mezi ně pozice ve zdravotnictví, školství, administrativě, ale také právě i sociální práce, tedy obor, který Barbora studuje na Jihočeské univerzitě. „Hodně projektů bylo zaměřených na problematiku ženských práv a postavení žen v různých státech, společnostech a kulturách. Moje prvotní myšlenka byla – co já budu povídat o ženských právech v Česku mezi zástupkyněmi z Pákistánu, Indie nebo Zambie, tam mají asi větší trable než my v Evropě. Ale nakonec se těch témat našlo opravdu hodně a pink-collar jobs bylo jedno z nich, velmi aktuální i u nás v Česku,“ vysvětluje Barbora Haláčková.

Na organizaci a péči, kterou na Kansas Women's Leadership Institute zažila, vzpomíná velmi pozitivně. Všechny mentorky byly podle ní velmi nápomocné a obětavé, navíc si Barbora přivezla z Ameriky velké množství nových poznatků, informací a kontaktů. Tím nejdůležitějším bonusem byla ale obrovská motivace a podpora. „Mohlo by se zdát, že v takovém čistě ženském kolektivu budou vznikat nějaké třenice, ale my jsme se opravdu všechny skamarádily, vznikla tam opravdová přátelství a vazby, které trvají.

Potkala jsem tam skvělou mentorku, která pracuje s lidmi, kteří zažili domácí násilí, další klíčové setkání pro mě bylo s jednou paní profesorkou z kansaské univerzity, která si mě vyslechla a podpořila mě v mých plánech a snech. Byly jsme tam všechny nastavené tak, že můžeme dokázat cokoli budeme chtít,“ popisuje Barbora velké povzbuzení ze strany lektorů a organizátorů pobytu. A jaké tedy jsou její plány a sny? „Chtěla bych zkusit magisterské studium někde v zahraničí, mým velkým snem už od dětství je Anglie, tak možná bych se chtěla pokusit studovat na nějaké britské univerzitě,“ plánuje Barbora další studijní zahraniční zkušenost. Certifikát od americké vlády, který si z Kansasu přivezla, ji jistě k takovým plánům otevře dveře. ●

Text: Edita Kadlecová

Foto: archiv B. Haláčkové

ZÁBAVNÝ SVĚT STATISTIKY

Projekt Minisčítání atraktivní formou přibližuje svět statistiky žákům a studentům ve věku 9–15 let. Letošní novinkou byly metodické materiály pro učitele, které pro ně vytvořily odbornice z Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity.

Ze všech možných dárků udělají dětem vždy radost peníze a nevyužívanější sociální sítí je Instagram. Pod širákem někdy spalo 26 % dětí a nejčastějším štedrovečerním jídlem je kuřecí nebo krutí řízek... Zajímavé údaje, za jejichž sběrem se ukrývá hlubší záměr. Totiž přesvědčit žáky základních škol, že statistika má nejen cenné údaje, ale nemusí být ani nudná, jak se zpívá ve známé písničce od Jaroslava Uhlíře.

Minisčítání je úspěšný a oblíbený projekt Českého statistického úřadu, který vznikl v roce 2010 a v roce 2025 se konal již po šesté. Zapojilo se do něj rekordních téměř 84 tisíc žáků z 5,5 tisíce tříd a 1,1 tisíce škol. Žáci anonymně odpovídali na 25 různých otázek, jako třeba jaký dárek jim udělá vždy největší radost nebo jestli už někdy využili chat GPT. Vyjádřili se i k dalším tématům, týkajícím se sportu, čtení, online světa, zážitků nebo denních návyků. Kompletní výsledky jsou dostupné na webových stránkách úřadu, kromě samotných dat je možné srovnávat je mezi jednotlivými kraji a okresy nebo ve vzájemné kombinaci vybraných kritérií.

UMĚNÍ ROZUMĚT DATŮM

Minisčítání nabízí zajímavou sondu do života dětí v Česku. Žáci si mohli vyzkoušet nejen vyplňování online dotazníku na internetu, ale také se naučit číst v grafech, interpretovat data a diskutovat o výsledcích se svými vrstevníky. Vůbec poprvé byly na stránkách uveřejněny metodické listy určené pedagogům. Autorkami jejich obsahu jsou Jana Doležalová a Vladimíra Petrášková z Katedry matematiky na Pedagogické fakultě JU.

„Chtěly jsme učitelům pomoci a nabídnout jim pracovní listy, které jim umožní s daty a výsledky dále v hodinách tvořivě pracovat,“ říká Jana Doležalová, která vedle fakulty učí na základní škole ve Vimperku. Potřeba propojit abstraktní svět čísel s reálným světem je tak jejím denním chlebem. Ví, že pedagogové nemají na vytváření vlastních didaktických materiálů čas a možností využít kvalitně zpracovaných metodik nepohrdnou. „Navíc během revize rámcových vzdělávacích programů došlo k posílení statistiky a učitelé musí tohle téma zařadit ve větší míře do své výuky,“ doplňuje Vladimíra Petrášková.

A proč je na statistiku kladen takový důraz? „Děti jsou dnes obklopeny daty, od výsledků testů přes lajky na sociálních sítích až po sledovanost videí. Kritické myšlení a schopnost pracovat s daty jsou tedy klíčové,“ objasňuje Jana Doležalová a zamýšlí se nad tím, jakým způsobem statistiku a potažmo celou matematiku učít, aby děti bavila. Receptem, kterým se celý profesní život řídí, je neustrnout na jednom místě, neustále inovovat, přizpůsobovat metody a obsah výuky měnícímu se světu i dětem v něm. Když návštěvník zavítá na web statistického úřadu a prohlédne si uvedené pracovní listy, zjistí, že s tématy načrtnutými v anketních otázkách se v nich pracuje hravou a atraktivní formou. O umělé inteligenci se dozvídáme prostřednictvím detektivního příběhu a materiály vážící se k otázce „V kolik hodin chodíš obvykle ve všední den spát?“ nás zavedou do zoologické zahrady a nočního světa zvířat. Všim se ale jako neviditelná nit vinou čísla a grafy, rafinovaně rozpuštěné

v mezipředmětových vztazích a reálných životních situacích.

MATERIÁLY, KTERÉ PODPORUJÍ STATISTICKOU GRAMOTNOST

Didaktické listy jsou zpracované ke dvanácti anketním otázkám. Obě tvůrkyňe by ve spolupráci s Českým statistickým úřadem rády pokračovaly a rozšířily nabídku materiálů také na další otázky. „Momentálně vyčká- váme, jak se situace vyvine,“ poznamenává k tomu lakonicky Vladimíra Petrášková. Loňská sada edukačních materiálů vznikla s cílem nabídnout učitelům kvalitní podklady a podpořit výuku statistické gramotnosti.

Obě pedagožky tvoří tandem, v němž se praktická zkušenost z výuky na základní škole snoubí s univerzitní teorií. Učitel, který by chtěl didaktické listy z Minisčítání využít, si tak může být jistý, že má v ruce opravdu

kvalitní materiál, což se bohužel nedá říct o všech platformách, se kterými je možné se na internetu setkat. „Třeba začínajícím učitelům mohou některé pomoci, je třeba k nim ale přistupovat kriticky,“ upozorňuje Jana Doležalová a jmenuje jednu z užitečných platform, kterou vedle Minisčítání využívá – aplikaci „Pan průměrný nakupuje“, kde může pedagog pracovat s cenami různých komodit za posledních čtyřicet let.

A jaké odpovědi žáků je v Minisčítání překvapily nejvíce? „Že na otázku, jakou schopnost by chtěli mít, nezvítězila touha být nejsilnějším nebo neviditelným, ale mít schopnost zastavit čas,“ shodují se. „Když jsem se jich na to pak ve třídě ptala, odpověděli mi, že chtějí zastavit čas, protože se tu cítí dobře,“ uzavírá Jana Doležalová. ●

Text: Miroslav Boček

Foto: archiv J. Doležalové

FAKULTA OTEVÍRÁ DVA NOVÉ TECHNICKÉ PROGRAMY

Fakulta zemědělská a technologická JU nabízí od příštího akademického roku dva nové technicky orientované studijní programy. První z nich se zaměřuje na oblast výrobních technologií, druhý pak na technické aspekty manipulační a dopravní techniky. Oba jsou úzce provázány s praxí ve vybraných podnicích.

V jednom z předchozích čísel časopisu Journal jsme představili nový doktorský studijní program Zemědělství a technologie 4.0, který fakulta otevřela absolventům navazujícího magisterského studia. Doktorandi v tomto programu mohou studovat již druhým rokem a jejich počet potvrzuje rostoucí zájem o moderní technologie s aplikacemi v zemědělství i průmyslu. Od akademického roku 2026/2027 pak fakulta nabídne uchazečům další novinku – dva nové bakalářské, profesně orientované studijní programy, které nejsou zaměřeny primárně na oblast zemědělství, jak bývalo u fakulty zvykem, ale reagují na aktuální poptávku firem po technicky vzdělaných odbornících.

VÝROBNÍ TECHNOLOGIE

Zemědělské výrobní procesy už v dnešní době nejsou postaveny jen na strojích a technologických postupech, čím dál významnější roli sehrávají také „chytré“ systémy a kreativita lidí. K modernímu průmyslu, kde se potkává technika, digitalizace a inovace, otevírá studentům dveře nový studijní program Výrobní technologie. Vedle klasických odborných disciplín se studenti seznámí s principy digitálního řízení výroby a automatizace, které hrají klíčovou roli v konceptu Průmyslu 4.0. Ten mění způsob, jakým vznikají výrobky – od prvotního návrhu až po finální kontrolu kvality. Studenti se učí chápat moderní výrobní linku jako komplexní systém, který lze

optimalizovat, řídit a zefektivňovat pomocí digitálních nástrojů.

V rámci studijního plánu je důraz kladen také na ekologicky šetrné přístupy a udržitelnost výroby. Tato problematika je dokonce součástí státní zkoušky. „Konzultace se studenty i se zástupci praxe při přípravě studijního plánu nám ukázaly zájem těchto cílových skupin o zavedení zcela nových předmětů, jako je například průmyslová ekologie, BAT technologie či problematika LCA ve výrobě,“ vysvětluje děkan fakulty Petr Bartoš. Studenti si tedy mohou osvojit vybrané postupy, jak lze snižovat spotřebu energií, materiálu a nebezpečných látek a minimalizovat tak nepříznivé ekologické dopady na životní prostředí, a to i při zachování nebo dokonce zvýšení produktivity výroby. Další významným benefitem pro absolventy studijního programu je celosemestrální stáž

ve vybraných podnicích, kterou studenti v průběhu svého tříletého studia absolvují. Naučí se navrhovat výrobky ve specializovaných softwarových balíčcích, simulovat jejich vlastnosti na počítači a seznámí se s metodami, které z výroby dělají efektivní a precizní technologický proces. Praxe dává studentům příležitost získat i první profesní kontakty – často právě tam, kde později najdou své uplatnění. „Za ideální bychom pak považovali situaci, kdy by studenti realizovali přípravu své kvalifikační práce synergií ve spolupráci přímo s tímto podnikem,“ doplňuje Petr Bartoš.

MANIPULAČNÍ A DOPRAVNÍ TECHNIKA

Druhý zmiňovaný studijní program Manipulační a dopravní technika se na fakultu vrací po cca deseti letech. „V roce 2016 jsme totiž jeho realizaci museli ukončit z důvodu nedostatečného personálního zajištění a většina studijních předmětů byla vyučována v rámci studijního programu Zemědělská a dopravní technika,“ vysvětluje děkan Bartoš. Pro velký zájem studentů se tento studijní program na fakultě znovu otevírá. Obor propojuje oblast techniky, digitalizace a logistiky a jeho absolventi naleznou uplatnění v řadě oblastí, protože doprava a manipulace je klíčovou složkou průmyslu i zemědělství.

Studenti se během studia seznamují s konstrukcí, provozem i servisem širokého spektra dopravních a manipulačních prostředků. Program kladě důraz na využití robotizace, automatizace a inteligentních systémů, které dnes zásadně mění způsob, jakým se v podnicích manipuluje s materiálem, zbožím či výrobky. Studenti se učí pracovat s technologiemi, které zvyšují efektivitu, bezpečnost i spolehlivost dopravy a manipulace. Stejně jako v předchozím případě absolvují studenti celosemestrální stáž ve vybraných podnicích.

Oba dva studijní programy vznikly v rámci programu Národního plánu obnovy, který fakulta v uplynulých letech úspěšně realizovala. Logicky doplňují třetí studijní program Zemědělská technika a technologie, který je na fakultě etablován již prakticky od založení JU. Fakulta tak nově pokrývá oblast technického vzdělávání v oblasti průmyslové i zemědělské výroby, dopravy produktů a manipulace s nimi. „Studijní program Zemědělství a technologie jsme letos úspěšně reakreditovali také pro navazující magisterské studium, akreditace nám byla udělena na deset let. U dvou nových studijních programů Výrobní technologie a Manipulační a dopravní technika pak v případě zájmu připravíme v roce 2027 nové akreditační žádosti pro navazující studium tak, aby v nich mohli plynule pokračovat ve studiu první absolventi, kteří letos nastoupili do prvních ročníků bakalářských programů,“ dodává Petr Bartoš. Ve všech třech případech by tak zájemci mohli na Jihočeské univerzitě absolvovat inženýrské studium. A jak již bylo zmíněno, zájemci o výzkumnou a vývojovou činnost pak mohou studovat v rámci doktorského studijního programu Zemědělství a technologie 4.0. ●

*Text: Miroslav Vlasák
Foto: archiv FZT JU*

www.jcu.cz
facebook.com/jihoceska.univerzita

Universitas
magazin vnitřních škol